

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	11
----------------	----

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. Μετέωροι στο Κατώφλι του Αύριο	
Ο στρόβιλος	17
Όραμα και επιφάνεια	18
Στο μάτι του κυκλώνα	19
Το αγωνιώδες ψάξιμο	21
2. Η Αντίστροφη Μέτρηση	
Η υπέρβαση	24
Η στροφή προς τα μέσα	31
Η συστηματική θέαση της ζωής	34
3. Το Μαγικό ΚΑΙ	
Η αυταπάτη της βεβαιότητας	53
Ο μαγικός καθρέφτης	61
Ανοδική πορεία	73

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. Το Σκηνικό της Ελένης	
Το όνειρο που χάθηκε	83
Τα ορατά συμπτώματα: Η κορυφή του παγόβουνου	88
Το μπερδεμένο κουβάρι	91
2. Τα Καινούρια Γυαλιά	
Η άκρη του νήματος	94
Το δικαστήριο της ζωής	101
Ο Ιανός	104
Το καλειδοσκόπιο	110
Το ρεκτιφιέ	112

3. Τα Κινέζικα	
Τι είν' αυτό που το λένε αγάπη	120
Άργησες	127
Ο δρόμος προς το ΚΑΙ	132
Η πανοπλία	137
Ο άνδρας με τη γυναικεία καρδιά	143
4. Ανθρώπινες Ομάδες: Εργαστήρια Ζωής	
Οι καθρέφτες	152
Το σπίτι με τα τραπουλόχαρτα	159
Δίχτυ ασφαλείας	164
Ο συλλογικός νους	177
Τα φύλλα του Μπο	182
5. Στην Αποβάθρα	
Το εσωτερικό κενό	187
Τάξη και χάος	191
Το πηγάδι	198
6. Το Ταξίδι	
Η ενδοχώρα	204
Ο ομφαλός	208
Το διατηρητέο	220
Οι δυο Ελλάδες	226
7. Το Ανδρό-Γυνο. Ο Πυρήνας της Ζωής	
Ώρα μηδέν	235
Η ώρα του άνδρα	242
Ξημέρωμα Σαββάτου	252
Ο μοχλός	258
8. Η Θέα από Ψηλά	
Ποιος είμαι	268
Από το χρέος στην ευθύνη	280
Αποφάσεις ζωής	287
Η Φιλιά. Τώρα μπορώ να κινήσω βουνά	291
Βιβλιογραφία	297

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο κρυπτογραφικός τίτλος του βιβλίου είναι επόμενο να δημιουργήσει απορίες για το περιεχόμενό του. Ίσως ο καλύτερος τρόπος να απαντηθούν τα εύλογα ερωτήματα του αναγνώστη είναι ο αφηγηματικός, συνεπής άλλωστε με τον τρόπο γραφής και το ύφος ολόκληρου του κειμένου που ακολουθεί.

Τα σύμβολα δεν είναι αποτέλεσμα μιας λογικής μόνο επεξεργασίας, αλλά προϊόντα βαθιά ριζωμένα σε βιώματα με έντονη συγκινησιακή φόρτιση. Ξεπηδούν μέσα από το εμπειρικό υλικό και συμπυκνώνουν πολύπλοκα νοήματα που διατηρούνται μέσα μας πολύ αφότου έχουμε ξεχάσει τις συγκυρίες και τα συμβάντα από τα οποία αναδύθηκαν.

Το *Μωβ Υγρό*, μια μεταφορά – σύμφωνα με τον δόκιμο όρο – συνοψίζει τα μηνύματα, τις ιδέες και τις θέσεις που παρουσιάζονται σ' αυτό το βιβλίο. Το *μωβ* είναι ένα συνθετικό χρώμα που ο συλλογικός νους το έχει συνδέσει με την ποιότητα, την προοδευτικότητα, με την κυκλική διαδικασία ζωής και θανάτου, και με τα ανώτερα επίπεδα της συνείδησης. Το *υγρό* στοιχείο είναι συνδεδεμένο μέσα μας με κίνηση και ζωή. Οι ρευστές καταστάσεις δεν έχουν προκαθορισμένο σχήμα και πορεία. Εντούτοις ανοίγουν δρόμους, μεταλλάσ-

σονται και μεταλλάσσουν το περιβάλλον τους καθώς κυλούν αργά ή καθώς ξεχύνονται ορμητικά και ξαφνικά.

Πάνε κάποια χρόνια από τότε που το *Μωβ Υγρό* ξεπήδησε από μέσα μου αναπάντεχα, σαν να προέκυψε από το τίποτα, καθώς μέσα σε μια θεραπευτική ομάδα προσπαθούσαμε να πιάσουμε τον μίτο της Αριάδνης. Μπορεί, ειπώθηκε, η επιστήμη να μην έχει ακόμη εφεύρει το χάπι που θα καταπίνουμε για να λύνονται τα προβλήματά μας και ως διά μαγείας να βγαίνουμε από οδυνηρά αδιέξοδα. Όμως, το μαγικό αυτό υγρό μπορούμε να το κατασκευάσουμε μέσα από μια αργή και επίπονη, αλλά δημιουργική συνύπαρξη.

Το ίδιο το βιβλίο είναι το προϊόν μιας τέτοιας μακρόχρονης προσωπικής και συλλογικής πορείας, όπως είναι φυσικά όλα τα ανθρώπινα δημιουργήματα. Είναι το απόσταγμα προσωπικών, οικογενειακών και πολιτιστικών εμπειριών που συγκεντρώθηκαν, αφομοιώθηκαν με το χρόνο και διατυπώθηκαν σε ιδέες, θεωρήματα, νοήματα, βιώματα και κώδικες. Το κείμενο περιγράφει μια περιπέτεια που ωθεί άτομα, οικογένειες και ευρύτερες κοινωνικές ομάδες μέσα από γόνιμες αλληλεπιδράσεις σε μια επώδυνη μεν αλλά σταθερή ανέλιξη.

Παρόλο που το γνήσιο και ατόφιο εμπειρικό υλικό, το οποίο παρατίθεται σε όλο το δεύτερο μέρος, προέρχεται κυρίως από θεραπευτικές – ομαδικές και οικογενειακές – συνεδρίες, αποτελεί μέρος μιας πανανθρώπινης διαδικασίας στην οποία συμμετέχουμε όλοι. Ελπίζω ότι ο αναγνώστης θα βρει μέσα σ' αυτό το βιβλίο τον εαυτό του, ως άτομο, ως μέλος της δικής του οικογένειας και της πολιτιστικής του οντότητας.

Η δική μου προσωπική και επιστημονική πορεία, προϊόν της οποίας είναι αυτό το έργο, σφραγίστηκε νωρίς από τη θητεία μου ως εκπαιδευόμενης κοντά στους δασκάλους μου, Γιώργο και Βάσω Βασιλείου, που πριν από τριάντα χρόνια εισήγαγαν τη συστημική σκέψη στην Ελλάδα. Για πολλά χρόνια μια μικρή ομάδα κοινωνικών επιστημόνων στο *Αθηναϊκό Κέντρο Μελέτης του Ανθρώπου*, με την εμπνευσμένη καθοδήγηση των δασκάλων μας, ψάχναμε απαντήσεις σε καυτά ερωτήματα για το ποιοι είμαστε, πού πάμε και γιατί, ως άτομα, οικογένειες, πολίτες αυτού του τόπου και μέλη της πανανθρώπινης σύγχρονης κοινωνίας. Η συμμετοχή μου σ' αυτή τη δημιουργική διαδικασία μού έδωσε τα πνευματικά και ψυχικά εφόδια και

με προετοίμασε για τη δημιουργία της δικής μου επαγγελματικής οικογένειας: *Το Εργαστήριο Διερεύνησης Ανθρώπινων Σχέσεων*. Εδώ και δέκα χρόνια, με τους συνεργάτες μου, τους θεραπευόμενους και τους εκπαιδευόμενους, που συχνά μέσα από μια επίπονη και ανοδική πορεία περνούν από τον ένα στον άλλο ρόλο, αγωνιζόμαστε συλλογικά για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, ενός δυναμικού που, όπως βιώνουμε καθημερινά, διαλύει το νέφος, γκρεμίζει εσωτερικούς και διαπροσωπικούς τοίχους, φέρνει στο φως προωθητικές αλήθειες, διευρύνει τους προσωπικούς και επαγγελματικούς ορίζοντες και προωθεί την υγεία και τη συλλογικότητα.

Αυτά τα βιώματα με έχουν πείσει ότι η Ελληνική Συστημική Σκέψη αποτελεί μια σημαντική συμβολή στο χώρο της ψυχικής υγείας και γενικότερα στο χώρο της σύγχρονης επιστημονικής σκέψης. Πράγμα όμως ακόμα πιο ουσιαστικό, πιστεύω ότι η Ελληνική Συστημική Σκέψη αποτελεί μια συμβολή στην αναζήτηση μιας πιο υγιούς και πιο ανθρώπινης κοινωνίας. Οι έννοιες, οι αρχές, οι μέθοδοι και οι τεχνικές που έχουν αναπτυχθεί προωθούν τη βιωματική μάθηση. Είναι πια για μας μια βαθιά πεποίθηση ότι ο μόνος τρόπος να οργανωθεί η πληροφορία είναι μέσω της συναισθηματικής συμμετοχής, γιατί μόνο ό,τι αποκτά νόημα καταγράφεται και δημιουργεί γνώση. Το συναίσθημα είναι όπως το νερό της βροχής που πέφτει στο άγονο λιβάδι για να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για γόνιμες εσωτερικές και διαπροσωπικές διεργασίες, οι οποίες προωθούν τις νέες συλλογικές αλήθειες που φτιάχνουμε και στη συνέχεια αναθεωρούμε για να μένουμε σε επαφή με τις συνεχείς εξωτερικές μεταλλάξεις.

Το βιβλίο αυτό είναι κυριολεκτικά το προϊόν μιας συλλογικής προσπάθειας και γι' αυτό θα ήταν άσκοπο να απομονωθούν συγκεκριμένα πρόσωπα, αφού πολλοί άνθρωποι έχουν διαπλακεί έμμεσα ή άμεσα στο τελικό αποτέλεσμα. Σε όλους αυτούς τους ανθρώπους, που εμπλούτισαν τη ζωή μου και με έκαναν καλύτερο άνθρωπο, ένα ευχαριστώ δεν είναι αρκετό. Η ικανοποίηση, η δική τους όπως και η δική μου, είναι νομίζω ότι μαζί βάλαμε το πετραδάκι μας στο χτίσιμο ενός καλύτερου κόσμου.

Θα ήθελα όμως να αναφερθώ ειδικά σε όσους με βοήθησαν στη συγγραφή και την επιμέλεια του βιβλίου. Κατ' αρχήν στην εκλεκτή δημοσιογράφο Ελένη Μανωλιτσάκη-Νίκα. Η συμβολή της σ' αυ-

τό το βιβλίο, όπως και στο προηγούμενο *Οι Τρεις Ταυτότητες της Ελληνικής Οικογένειας*, υπήρξε καθοριστική γιατί με βοήθησε να βγάλω από μέσα μου και να οργανώσω τις σκέψεις μου και τα συναισθήματά μου. Περάσαμε ατέλειωτες ώρες κουβεντιάζοντας, σχεδιάζοντας και γράφοντας το κείμενο. Η δημοσιογραφική της ματιά συνέβαλε στην προσπάθειά μου να διατηρηθεί η αμεσότητα και η απλότητα της γραφής. Η ευαισθησία και η διεισδυτικότητα που την χαρακτηρίζει με έβγαλε πάμπολλες φορές από οδυνηρές εμπλοκές.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω τη Φοίβη Θεοδοσοπούλου, τη Μαρία Καϊρη και την Τζένη Σταθοπούλου που εργάστηκαν σκληρά και με πολλή αγάπη για την τεχνική επεξεργασία του κειμένου.

Ακόμη θέλω να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όσους διάβασαν το χειρόγραφο και έκαναν ουσιαστικές παρατηρήσεις και διορθώσεις, ιδιαίτερα στον Γιώργο Βασιλείου, τον Δημήτρη Γεώργα, τον Μιχάλη Δεκλερή, τον Άρη Λιάκο, τη Σήλια Νικολαΐδου, τον Κρίτωνα Χρυσοχοΐδη.

Τέλος, δεν θα μπορούσα να μη συμπεριλάβω, σε όσους συμμετείχαν ενεργά στο χτίσιμο αυτού του βιβλίου, τον άνδρα μου και τα παιδιά μου, Λητώ, Γιάννη και Φώτη, που πέρα από την ηθική συμπαράστασή τους, καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής του βιβλίου, ο καθένας με βοήθησε και με το δικό του τρόπο.

Χάρης Κατάκη